

Nr 12

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner om beskattning av vissa naturaförmåner.

(2:a avd.)

Yrkanden

1) de likalydande motionerna I: 788 av herrar *Skagerlund* och *Axelsson* samt II: 903 av herrar *Eriksson* i Arvika och *Jönsson* i Ingemarsgården vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär sådan revidering av riksskattenämndens anvisningar att förmån av bränsle från egen skog ej beskattas och att översyn sker av anvisningarna beträffande övriga naturaförmåner,

2) de likalydande motionerna I: 801 av herrar *Åkerlund* och *Eric Carlsson* samt II: 936 av herr *Åkerlind* vari hemställda att riksdagen uttalar att innehavare av jordbruksfastighet, som själv avverkar sin ved, inte skall beskattas för värde av s. k. hushållsbränsle och att, om detta yrkande inte kan bifallas, nu gällande normvärde för hushållsbränsle för sådan ägare av jordbruksfastighet nedsättes till hälften samt

3) motionen II: 21 av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning och förslag om sådan ändring i skattelagstiftningen att fritt bränsle från egen fastighet inte blir beskattat.

Gällande rätt

Till intäkt av jordbruksfastighet räknas enligt 21 § kommunalskattelagen bl. a. värdet av vad skattskyldig kan ha tillgodogjort sig av jordbrukets och skogsbrukets avkastning för sin, sin familjs eller övriga hushållsmedlemmars räkning. I 42 § kommunalskattelagen stadgas att värdet av produkter, varor eller andra naturaförmåner skall beräknas efter ortens pris. I fråga om värdering av produkter uttalade departementschefen i prop. 1927: 102 att med ortens pris åsyftades inte detaljpriset i närliggande samhälle, i vilket ingick transportkostnader, mellanhandsvinst m. m., utan det pris som på samma ort bosatta skattskyldiga måste betala för att skaffa sig produkterna. Detta innebär att med "ortens pris" visserligen avses ett detaljhandelspris men inte det pris som tillämpas i affärer utan det som i

allmänhet kommer till användning vid försäljning direkt från jordbrukaren till konsumenten. Värdet av bränsle från egen jordbruksfastighet skall upp-
tas till belopp motsvarande vedens värde i upphugget och hemkört skick. I
punkt 5 av anvisningarna till 21 § kommunalskattelagen utsågs att i fråga
om för gemensamt behov avsatta s. k. besparingsskogar, häradsallmän-
ningar och andra likartade samfälligheter, som förvaltas självständigt för
delägarnas gemensamma räkning, skall som samfällighetens inkomst räknas
även vad som i natura utdelas till innehavarna av de fastigheter, som har
del i samfälligheten. Då inkomsten således beskattas hos samfälligheten
följer därav, att innehavare av fastighet, som har del i sådan samfällighet,
inte är skyldig att som intäkt av sin fastighet upptaga vad han uppburit
såsom utdelning från samfälligheten, vare sig utdelningen utgått i natura
eller i penningar.

För att inom varje län i möjligaste mån få likformig värdering av ofta fö-
rekommade naturaförmåner föreslår prövningsnämnderna, före taxerings-
arbetets början, i anvisningar de värden som i normalfallen skall tillämpas
vid taxeringen. Innan anvisningarna fastställs, granskas dessa av riksskatte-
nämnden för att åstadkomma jämnhet i de olika förslagen.

Frågans tidigare behandling

Frågan om undantagande från beskattning av fritt bränsle från egen fastig-
het har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet,
senast förra året. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 16 avstyrkte
utskottet bifall till motioner i frågan. Utskottet ansåg de normvärden, som
fastställts i läsanvisningarna och som i stort sett varit oförändrade under
hela 1960-talet, vara moderata, och framhöll att taxeringsmyndigheter och
skattedomstolar vid sin bedömning oftast torde ta hänsyn till omständig-
heterna i de särskilda fallen. Normerna kunde ibland leda till otillfred-
ställande resultat. Därför kunde enligt utskottets mening en viss försiktighet
vara motiverad vid fastställandet av normerna. Utskottet ansåg någon änd-
ring av gällande bestämmelser inte erforderlig och menade att en modifie-
ring av gällande beräkningsnormer borde ske genom tillämpningsföreskrifter
och inom ramen för nu gällande lagstiftning.

Frågan om värdesättning av produkter i hushållet var även föremål för
bevillningsutskottets prövning i nämnda betänkande. Utskottet avstyrkte
motionsyrkanden syftande till att produkter från jordbruksfastighet skulle
värderas efter partihandelspriser. Utskottet framhöll bl. a. att det — med
hänsyn till den prissättning som ofta tillämpades vid försäljning direkt
från producent till konsument och med beaktande av konsumenternas nu-
mera större möjligheter att kunna köpa varor till partihandelspriser — kunde

vara lämpligt att vid värderingen i någon mån ta hänsyn till dessa priser. Utskottet delade dock inte motionärernas uppfattning att man för jordbrukarnas del borde införa specialregler för värdering av ifrågavarande naturaförmåner. Att uteslutande tillämpa partipriser för denna kategori av skattskyldiga skulle innebära en uppenbar orättvisa mot andra skattskyldiga. Den modifiering av gällande värderingsnormer som kunde vara önskvärd borde enligt utskottets mening ske genom tillämpningsföreskrifter och inom ramen för nu gällande lagstiftning.

Motivering

I: 788 och II: 903

Under de senaste åren har en stor förändring skett beträffande lönsamheten att ta till vara klenvirke såsom bränsle. Detta har medfört att det knappast kan betraktas som en beskattningsbar förmån att använda det arbetskrävande klenvirket till husbehovsbränsle. Røjning och upprensning av skogsbestånd har dock en från skogs- och miljövårdssynpunkt stor uppgift att fylla. Ett slopande av bestämmelserna om beskattning av bränsle från egen skog skulle stimulera till större intresse för røjning och upprensning.

De anvisningar som gäller för övriga naturaförmåner, t. ex. mjölk, kött, fläsk, ägg och trädgårdsprodukter, är också felaktigt grundade. Enligt bestämmelserna skall ortens pris gälla, och detta tolkas av de flesta prövningsnämnder så att man tillämpar detaljpriser. Det vore riktigare att som norm använda det i orten gällande försäljningspriset, vilket i många fall ligger betydligt lägre. För närvarande får en jordbrukare i deklarationen ofta uppge ett högre belopp för det mjöl och det fläsk som förbrukas i hushållet än som svarar mot priset vid försäljning.

I: 801 och II: 936

Prisutvecklingen på skogsprodukternas område har medfört, att det i regel knappast lönar sig att utta ved ur skogen ens i samband med avverkning av gagnvirke. Ännu mindre lönande är det att enbart "hugga ved". Föreställningen att det för närvarande skulle finnas en obestridd s. k. "förmån av fritt bränsle" kan därför med ganska gott fog betecknas som orealistisk eller i varje fall på goda grunder ifrågasättas.

För att i natur- och skogsvårdande syfte kunna hålla efter slyskogen, ta vara på vindfällerna och verkställa upprøjning efter avverkningar är det ytterst önskvärt att brännveden tillvaratas. Det torde numera endast vara innehavare av jordbruksfastigheter, som använder sig av ved, och denna möjlighet bör inte tas ifrån dem genom den höga beskattningen av bränsleförmån.

II: 21

Bestämmelserna om bränsleförmånens beskattning har tillkommit under en tidsperiod, då vedbränsle hade ett betydligt större värde än nu och då förhållandena även i andra avseenden var helt annorlunda. Sedan länge pågår en omställning genom att skogsägarna i betydande utsträckning övergått till att värma upp sina bostadsfastigheter med olja eller elkraft. Utgifterna för upphuggning och hemtransport av vedbränsle ställer sig ofta ekonomiskt ofördelaktigt jämfört med kostnaderna för andra bränslen. När det egna bränslet därtill blir beskattat, utgör detta ett starkt motiv för att gå över till andra bränslen. Inte minst från skogsvårdssynpunkt är denna utveckling olycklig. För en rationell skogsskötsel är det nödvändigt att skadade och sjuka träd tas bort och gallringar företas i de yngre bestånden. Oftast är det sådant virke, som skogsägaren använder till bränsle. Användningsområdet för detta virke är mycket begränsat. Risk finns därför att skogsvården blir eftersatt, om sådant virke inte kan nyttiggöras. Särskilda problem i dessa avseenden har det senaste året uppstått i de områden, som utsatts för mera omfattande stormfällningar.

Av dessa skäl är det angeläget att de nuvarande skattereglerna omprövas så att vedbränsle från egen fastighet inte längre skall tas upp till beskattning. Skogsägarna själva betraktar inte längre vedbränslet som en naturaförmån. Den snabba övergången till uppvärmning med inköpta bränslen visar också, att det bränsle som erhålls från egen fastighet numera saknar värde. Följaktligen bör det inte heller i skattehänseende betraktas som en naturaförmån.

Utskottet

Enligt 21 § kommunalskattelagen räknas som intäkt av jordbruksfastighet bl. a. värdet av vad skattskyldig direkt tillgodogjort sig av jordbrukets eller dess binäringars avkastning för sin, sin familjs eller övriga hushållsmedlemmars räkning. Principerna för värdesättning av naturaförmåner återfinns i 42 § kommunalskattelagen jämte anvisningar. Värdet av produkter, varor eller andra naturaförmåner skall i första hand beräknas efter ortens pris, d. v. s. det pris som gällt, om den skattskyldige själv köpt förmånerna. Om sådant pris inte kan direkt anges skall produkter eller varor från egen jordbruksfastighet upptas till belopp, motsvarande vad den skattskyldige skulle ha erhållit vid försäljning av förmånerna under jämförbara förhållanden. I fråga om bränsle från egen fastighet har värderingsbestämmelserna tolkats så att värdet av sådant bränsle beräknats till belopp motsvarande vedens värde i upphugget och hemkört skick.

Motionärerna i motionerna I: 788 och II: 903 anser att de i prövningsnämndernas anvisningar upptagna värdena på hushållsprodukter är felaktigt grundade. Ortens pris tolkas av de flesta prövningsnämnder så att detaljpriser tillämpas vid värdesättningen. Motionärerna anser att som riktnorm bör användas det i orten gällande försäljningspriset, vilket ofta ligger betydligt lägre.

Utskottet vill erinra om att enligt uttalande i förarbetena till den ifrågasvarande lagstiftningen (prop. 1927: 102) med ortens pris åsyftades inte detaljpriset i närliggande samhällen, i vilket ingick transportkostnader, mellanhandsvinst m. m., utan det pris som på samma ort bosatta skattskyldiga måste betala för att skaffa sig produkterna. Detta innebär att med ortens pris visserligen avses ett detaljhandelspris men inte det pris som tillämpas i affärer utan det som kommer till användning vid försäljning direkt från jordbrukare till konsument. Enligt utskottets mening tas vid utformningen av prövningsnämndernas anvisningar vederbörlig hänsyn till den prissättning som tillämpas vid sådan försäljning och till konsumenternas numera större möjligheter att kunna köpa varor till partihandelspriser. Utskottet anser sig därför inte kunna bifalla yrkandet i motionerna I: 788 och II: 903 i denna del.

Motionärerna i motionerna I: 788 och II: 903 samt i motionen II: 21 anser att värdet av förmån av bränsle från egen jordbruksfastighet inte bör beskattas, medan motionärerna i motionerna I: 801 och II: 936 anser att ägare av jordbruksfastighet, som själv avverkar sin ved, inte skall beskattas för värde av fritt bränsle eller alternativt att nu gällande beloppsnormer i sådant fall nedsätts till hälften.

Utskottet, som förra året hade att ta ställning till yrkanden av samma innebörd som i de förevarande motionerna, framhöll i sitt bet. 1969: 16, att normerna för fritt bränsle varit i stort sett oförändrade under hela 1960-talet och att taxeringsmyndigheter och skattedomstolar vid sin bedömning oftast torde ta hänsyn till omständigheterna i de särskilda fallen. Utskottet ville dock inte bestrida att normerna ibland kunde leda till otillfredsställande resultat och att därför en viss försiktighet var motiverad vid fastställande av normer för bränslevärden. Någon ändring av gällande bestämmelser för ernående av det av motionärerna önskade resultatet ansåg utskottet inte erforderlig. Den modifiering av gällande beräkningsnormer som enligt utskottets uppfattning var önskvärd kunde ske genom tillämpningsföreskrifter och inom ramen för nu gällande lagstiftning.

Utskottet vidhåller denna ståndpunkt och avstyrker följaktligen bifall till motionerna I: 788 och II: 903 även i denna del samt till motionerna I: 801 och II: 936 samt motionen II: 21.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår

- 1) motionerna I: 788 och II: 903
- 2) motionerna I: 801 och II: 936
- 3) motionen II: 21.

Stockholm den 24 februari 1970

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson (s), Tistad (fp), Wärnberg (s), Sundin (cp), Tage Johansson (s), Gösta Jacobsson (m), Paul Jansson (s), Arne Pettersson (s), Karl Pettersson (m) och Österdahl (fp); samt

från a n d r a kammaren: herrar Brandt (s), Engkvist (s), fru Holmqvist (s), herrar Kristenson (s), Carlstein (s), Nyström (s), Larsson i Umeå (fp), Enarsson (m), Sundkvist (cp) och Josefson i Arrie (cp).

Särskilt yttrande

av herrar *Gösta Jacobsson* (m), *Karl Pettersson* (m) och *Enarsson* (m):

”Bränsle från egendomen för uppvärmning av den egna bostaden utgörs oftast av röjningsvirke, toppar och grenar, vilka ej är säljbara. I de flesta fall är klenveden den sämsta tänkbara från bränslesynpunkt. Att gallra ungskog, tillvarata vindfällena och verkställa uppröjning efter avverkningar innebär dessutom oftast en icke lönande arbetsinsats. Detta har medfört, att nu gällande normer för värdering av fritt bränsle blivit synnerligen betungande, särskilt för sådana ägare av jordbruksfastigheter, som själva avverkar och forslar hem sin ved. Den omständigheten att många jordbruksfastigheter har äldre åbyggnader dimensionerade för betydligt större hushåll än de som är vanliga i dag innebär en ytterligare pålaga. Från rättvise-, miljövårds- och skogsvårdssynpunkt skulle det vara synnerligen önskvärt att värdet av bränsle från egen fastighet icke betraktades som en beskattningsbar naturaförmån eller att åtminstone nu gällande värderingsnormer nedsattes till hälften.”